

Tekno-ret. Filosof David Gunkel vil flytte debatten om robotters rettigheder fra genstanden til relationen.

Knyttet til en robot

AF **GUNVER LYSTBÆK VESTERGÅRD**
Experimentarium Research

Roboter er bare maskiner. De er instrumenter, vi mennesker har skabt til at tjene et formål. De bygger biler, støvsuger, klipper græs og fjerner blindtarme. De er vores ejendele, og ejendele kan vel ikke få rettigheder?

Den amerikanske filosof, professor og prisbelønnede forfatter David Gunkel fra Northern Illinois University er inviteret som en af hovedtalerne til verdens første konference om robotfilosofi, Robophilosophy, som for nylig blev afholdt på Aarhus Universitet. Han er blevet stemplet som en slags robotret-tighedsforkæmper, og det har han det egentlig fint med. Han mener nemlig, det er forkert at betragte robotter som »bare maskiner«. Han begynder sin argumentation med en historie om den græske helt Odysseus, der hænger en flok slavepiger.

»Pigerne var hans ejendom. På den tid var manden husets overhoved og den eneste med rettigheder. Alle andre, hans koner, slaver, børn og dyr var hans ejendom, og han kunne gøre med dem, hvad han ville,« siger David Gunkel og peger på, at det også var sådan, slaveriet blev legitimeret: Det var jo bare afrikanere. I dag er kloden stort set enig om, at alle mennesker uanset køn og hudfarve har krav på samme rettigheder. I 1970'erne gjorde dyrretighedsforkæmperne ligeledes op med tanken om, at dyr bare kan bruges og misbruges, og dyreværnslovene kom til – Danmarks er fra 1991.

»Jeg er bekymret for, at vi kommer til at bruge den samme kategoriske definition af robotter, at det bare er maskiner, og derfor kommer til at træffe nogle meget dårlige beslutninger ... på længere sigt,« siger han.

David Gunkel problematiserer, at vi ofte kun kobler moralske rettigheder til væsner med en ægte bevidsthed, følelser eller evnen til at føle smerte. Men robotter kan simulere alle tre ting og derigennem påvirke mennesket. Kravet om moralske rettigheder kan derved opstå på baggrund af sociale relationer.

TAG nu for eksempel den pelsede og kunstige babysæl Paro. Det er en succesrig social robot, som erstatter levende kæledyr og fylder ensomheden mellem de glimt af det fortravlede personale, som plejehjemsboere får. Den har ingen bevidsthed, følelser eller smertærskel, medmindre vi programmerer den til at skrig ved slag. Det afskriver den dog ikke

Når vi begynder at designe sociale robotter, vi knytter os til, bliver de også en del af vores liv - her robotsælen Paro. FOTO: SCANPIX

automatisk fra at få rettigheder, mener David Gunkel.

»Så længe vores maskiner er digitalkameraer og smartphones, så er der ikke de store problemer. Jeg kan smide telefonen væk uden at sørge over den. Men hvis vi begynder at designe sociale robotter, der knytter sig til bedstefar, så bliver de også en del af bedstefars liv. Professor Rod Brooks fra MIT har for eksempel sagt, at hvis vi designer venner, så tager

de også en plads i vores hjerter,« fortæller han. Hvis sælen bare er en maskine, kan vi mase, smelte og slukke den, som det passer os. Men hvis bedstefar har knyttet sig følelsesmæssigt til sælen, som var den et levende dyr eller måske et barnebarn – og det var jo det, der var dens formål – så er det måske ikke så humant at trampe den i smadder eller flå batterierne ud af ryggen på den foran den gamle mand. Det kan man gøre med kaffemaski-

nen, men en kælen og navngivet robotsæl? David Gunkel vil derfor gerne erstatte spørgsmålet »kan robotter få rettigheder?« med det mere etiske »bør robotter få rettigheder?« siger han og tilføjer:

»Det første spørgsmål handler om et væsens moralske status og er baseret på, hvad det væsen er. Det andet handler om, hvordan vi socialt konstruerer og definerer rettigheder,« forklarer han.

Begrebet robot-etik blev skabt af den italienske computeringeniør Gianmarco Veruggio i 2002. Udviklingen af sociale robotter, der leger, plejer og snakker med mennesker, har inden for det seneste årti fået etikere til at udsende alt fra apokalyptiske alarmer om robotkrige til budskaber om en paradisiske jord betjent af kunstigt intelligente fredsvogtere. Fra 2004 begyndte forskerne at sætte sig sammen til konferencer for at diskutere robotetik, og samme år i robotalderens japanske fædreland udformede en gruppe af dem World Robot Declaration. Erklæringen indeholder tre forventninger til fremtidens robotter, hvoraf det første er, at næste generations robotter vil være partnere, der sameksisterer med mennesker. Derudover vil robotter assistere mennesket fysisk og psykisk, og de vil bidrage til at sikre et trygt og fredeligt samfund.

Erklæringen lægger altså op til, at robotter bliver menneskets sociale ledsagere, og dermed flytter robotter sig fra maskiner. I fiktionens verden er det måske nyeste eksempel på den forståelse af robotter filmen *Her*, der skildrer en mand, der knytter sig følelsesmæssigt til et styreprogram. Filmen er fremtid, men David Gunkel påpeger, at robotalderen er her og nu. Derfor mener han, det er på høj tid at diskutere, hvornår robotter bør have rettigheder.

En løsning er selvfølgelig, at vi som mennesker definerer, at robotter bare aldrig kan få rettigheder.

»Ja, det kan vi sagtens,« siger David Gunkel, men tilføjer så: »Min kollega Joanna Bryson har udfordret det argument og problematiseret, at vi laver et slavesamfund med de sociale robotter som vores slaver. Historien har vist os, at et samfund socialt set bliver påvirket af opdelingen i slaver og herskere,« siger han.

David Gunkel stiller mange spørgsmål og spørgsmål til spørgsmål, men svar har han ingen af. Hans mål er blot at udfordre og provokere vores konventionelle syn på rettigheder og robotter. Svarene vil han helst hente hos andre videnskaber, hos neurobiologer, psykologer og antropologer.